

Lezing:

Terwijl ze hun weg vervolgden , zei iemand tegen hem: "Ik zal u volgen waarheen u ook gaat." Jezus zei tegen hem: "De vossen hebben holen en de vogels hebben nesten, maar de Mensenzoon kan zijn hoofd nergens te ruste leggen."

Lc 9,57-58

Toespraak:

Een mens te zijn op aarde, anno 2018, dat is...

Het zou boeiend zijn, de ronde te doen en ieder van jullie, of je nu 19 of 88 bent, deze zin te laten aanvullen.

Een mens te zijn op aarde, is zwoegen en zweten
Een mens te zijn op aarde, is zoeken en soms vinden

Is stille voortdoen, is vallen en weer opstaan..
is hopen en twijfelen,

Is lachen en huilen, t' is ook zeggen 'en toch' en weer voortdoen...

Het lied dat Oosterhuis in 1968 op onnavolgbare poëtische wijze dichtte biedt ons een inkijk in zijn antropologie, zijn visie op mens-zijn. En dat het korte bijbelfragment dat we juist lazen, het Bijbelse uitgangspunt voor dit lied vormt, zal niemand hier verbazen. Waar anders haalt Oosterhuis de mosterd?

'Een mens te zijn op aarde' is drie keer op muziek gezet. Wij zongen daarnet de versie van Antoine Oomen, en na dit woord de meest recente zetting door Geert Hendrix. De tekst is dezelfde in de drie versies.

Ik maak in wat volgt dankbaar en vrij gebruik van de inzichten van Alex Stock, een Duitse theoloog, over deze liedtekst.

En daarna zal niemand het mij kwalijk nemen van dit lied even een doorsteekje te maken naar het diamanten jubileum van mijn ouders, ma en pa die al meer dan 80 jaar mens zijn hier op aarde, waarvan 60 samen...

6 lagen van het mens-zijn komen in dit lied tot uiting:

1. Het eerste wat over de mens gezegd wordt, in de eerste strofe, is dat hij een mensenkind is, , geboren en wel eens en voorgoed..

We zijn niet wedergeboren, neen, we krijgen welgeteld één proeve, één kans

Maar met die geboorte is het leven niet af... Zevenmaal opnieuw geboren, ..wordt een mens om mens te worden, klinkt het in een ander lied.

Leven is telkens opnieuw beginnen, telkens opnieuw geboren worden,
en Oosterhuis weet als geen ander dat dit levenslange-met-jezelf-opnieuw-beginnen met pijn gepaard gaat, met levenslange geboortepijn.

2. Geboren worden is ook beginnen ademen, is leven van de wind.

Wind, adem, roeach, geest. De adem waarmee de mens begint, is in beginsel de adem van God. Hijzelf blaast de mens levensadem in de neus, en de mens werd een levende ziel, zo staat in Genesis.

3. In strofe 2, 3 en 4 onderscheidt Oosterhuis de mensen van de bomen en de vossen:

De bomen staan stevig in weer en wind, zij zijn geworteld op hun plek, hoogstens buigen zij wat heen en weer, op het ritme van de wind.

De vossen maken holen, de vogels nesten.. alle dieren bouwen instinctmatig een thuis, een nest. Zoniet de mens: ook al hebben alle Belgen een baksteen in de maag; de mensen weten heg noch steg, zijn altijd naar hun huis op weg. De Mensenzoon heeft geen steen om zijn hoofd op te leggen zo lazen we bij Lucas, aan het begin van de bijbelpassage die exegeten aanduiden als het grote reisbericht, de verhalen over Jezus' reisweg naar Jeruzalem.

De mens is een rusteloze zoeker, zegt Oosterhuis hier... Het leven is een altijd onvoltooid verlangen.. Die rusteloosheid komt ook terug in strofe 5: een mens te zijn op aarde is zoeken, nooit verzadigd zijn... Het is ons lot op weg te gaan... of het is ons gegeven steeds opnieuw antwoord te bieden op wat zich aandient.

"Ik blijf mijn hele leven reizen

Ik volg de wegen van de twijfel

Ik zoek naar wat ik nooit zal vinden" zingt Stef Bos

"Ik ben altijd onderweg

Ik leef onrustig en onzeker tussen de liefde en de leegte"

En wie is onze weg? Wie nemen we op onze weg tot gids? Vraagt Oosterhuis.

4. Een vierde wezenskenmerk van de mens, is dat hij zorgen heeft. Ook daarin onderscheidt hij zich van de dieren. Materiële zorgen, maar ook relationele. Wij verslijten aan elkaar, samenleven schuurt en wringt....maar wrijving geeft ook warmte.. of wij slijten er bij elkaar soms de scherpe kanten af.

5. En ten 5e, en dat vond ik het moeilijkste zinnetje uit het lied:

een mens te zijn op aarde is pijnlijk begenadigd zijn..

Dit kan misschien betekenen zegt Stock, dat men altijd opnieuw begenadigd moet worden, vergeving moet krijgen om door te kunnen gaan...

Vergeving krijgen om steeds opnieuw te kunnen herbeginnen. Is dat geen bevrijdende en hoopvolle gedachte : nooit vastgepind worden op wat niet goed liep, maar nieuwe kansen krijgen. Het is tevens een reuzegrote uitdaging om zo ook zelf met je medemens om te gaan.

6. En dan, ja als we als mens steeds opnieuw geboren willen worden, met Gods adem als inspiratie, rusteloos blijven zoeken , onze zorgen samen dragen, en elkaar vergeving schenken om opnieuw te beginnen, ja dan krijgt dat leven eeuwigheidswaarde lezen we in de 6^e en laatste strofe: hoe zullen wij volbrengen wat door de eeuwen duren moet? Het is een vraag.. We weten niet goed hoe, we weten alleen dat wij het samen moeten doen. Merk op dat in de laatste strofe het perspectief verschuift van de derde persoon: de mens, de mensen, naar de eerste persoon: hoe zullen **wij** dat leven volbrengen, dat het niet verzandt maar door de eeuwen duren zal??

Mammie en pappie

Ik denk niet dat jullie je heel vaak hebben afgevraagd 'Hoe zullen wij dit leven volbrengen..?', laat staan dat je er een lied over hebt gemaakt..

Jullie waren niet de grote filosofen, maar wél diegenen die dag aan dag deden en doen wat moest worden gedaan...

Samen zorg dragen voor de kroost... Veel werken om dat dure brood op de plank te brengen, en mammie veel aandacht en tijd spenderen om dat brood met ons te delen. En nu vooral zorgen voor elkaar, t' is te zeggen pappie zorgen voor en mammie dankbaar zijn daarvoor...

We kregen kansen die jullie niet altijd zelf hebben gehad. We mochten studeren wat en hoe lang we wilden, hobby's beoefenen...

Jullie gaven ons stevige wortels: het geloof, de waarde van inzet voor anderen; de kunst van het leren verlangen!, de waarde van het delen en kunnen zeggen 'Ik ben tevreden met wat ik heb'.

Het leren doorzetten en vrij worden van wat anderen over je dachten.

Niet alleen stevige wortels gaf je ons, je leerde ons in die 60 jaar waarin de wereld zoveel veranderde, ook dat mensen steeds moeten verder gaan (al was dat voor één dochter wel heel erg ver). Jullie gingen ons voor in tegenslagen overwinnen, verschillen tussen jullie beiden overbruggen en ook wat verslijten aan elkaar, groeien van het geloof als 'zeker weten' naar een aarzelend zoeken vandaag zonder bitter te worden (en dus komen meevieren in de Lier)... (al moet ik toegeven dat voor mammie geloven nog steeds eerder van de orde van het zeker weten is; die boom staat té diep geworteld). Jullie leven al meer dan een halve eeuw mee met het wel en wee van kinderen en kleinkinderen die hun soms onvermoede wegen gaan. En ook al maakten jullie daar wel eens bezorgde kanttekeningen bij (daar zijn ouders voor) jullie blijven ook steeds onze grootste en milde supporters.

De 6 lagen van dat mens –zijn zoals Oosterhuis het dicht, geven jullie leven eeuwigheidswaarde. Jullie leven is niet alleen maar mensenwerk. En als we op het einde van de viering heel toepasselijk zingen 'Wonen overal nergens thuis, mensen veel geluk'.. dan weten we dat dat geluk gelouterd en gepolijst is door vreugde en door verdriet, door wat goed en schoon was en ook door wat onaf bleef; geluk gelouterd en gepolijst door alles wat jullie voor elkaar, voor ons en voor vele anderen deden en doen. We zijn er jullie ontzettend dankbaar om.

Ann Opsomer

De Lier, 11 februari 2018